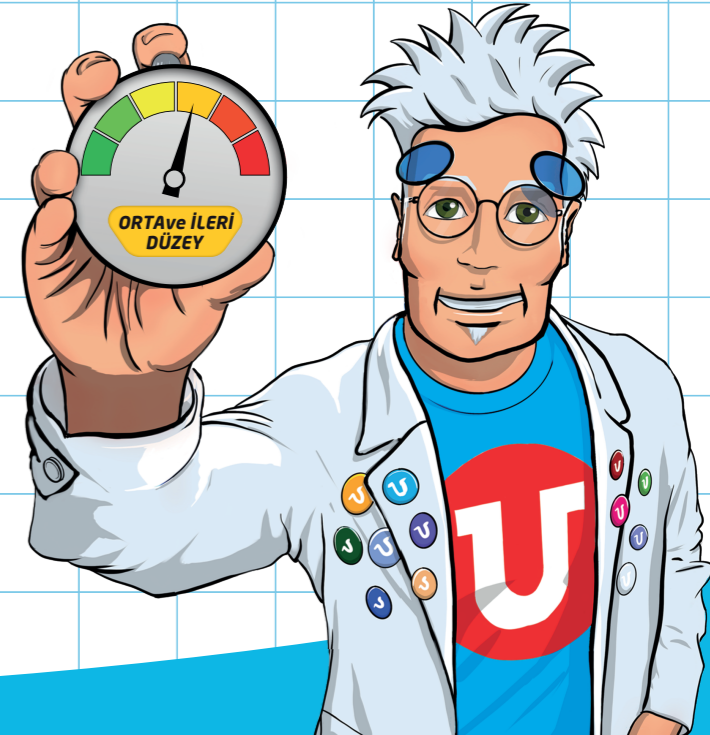

6.ÜNİTE

TYT Orta ve İleri Düzey Biyoloji Soru Bankası

Mendel ilkeleri ve Uygulamaları

SEZGİN EROL

MENDEL İLKELERİ VE UYGULAMALARI

Genetik ile İlgili Temel Kavramlar

Gamet Çeşidi Hesaplama

Bağımsız Gen

Mendelin Çalışmaları

Bağlı Gen

Monohibrit Çaprazlama

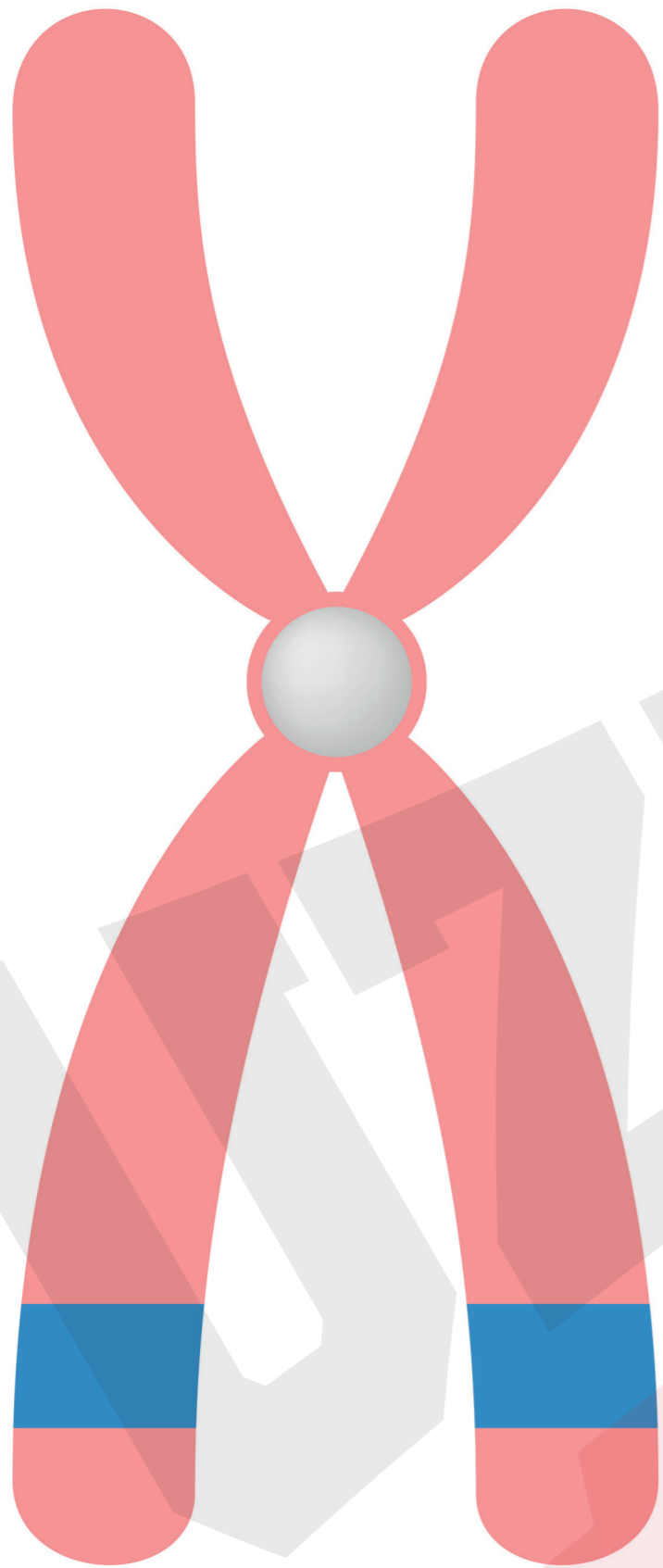
- Bir özelliğin nesiller arasında aktarımına kalıtım, bunu inceleyen bilim dalına ise genetik adı verilir.
- Genetik biliminin temeli Mendel tarafından ortaya konulmuştur.

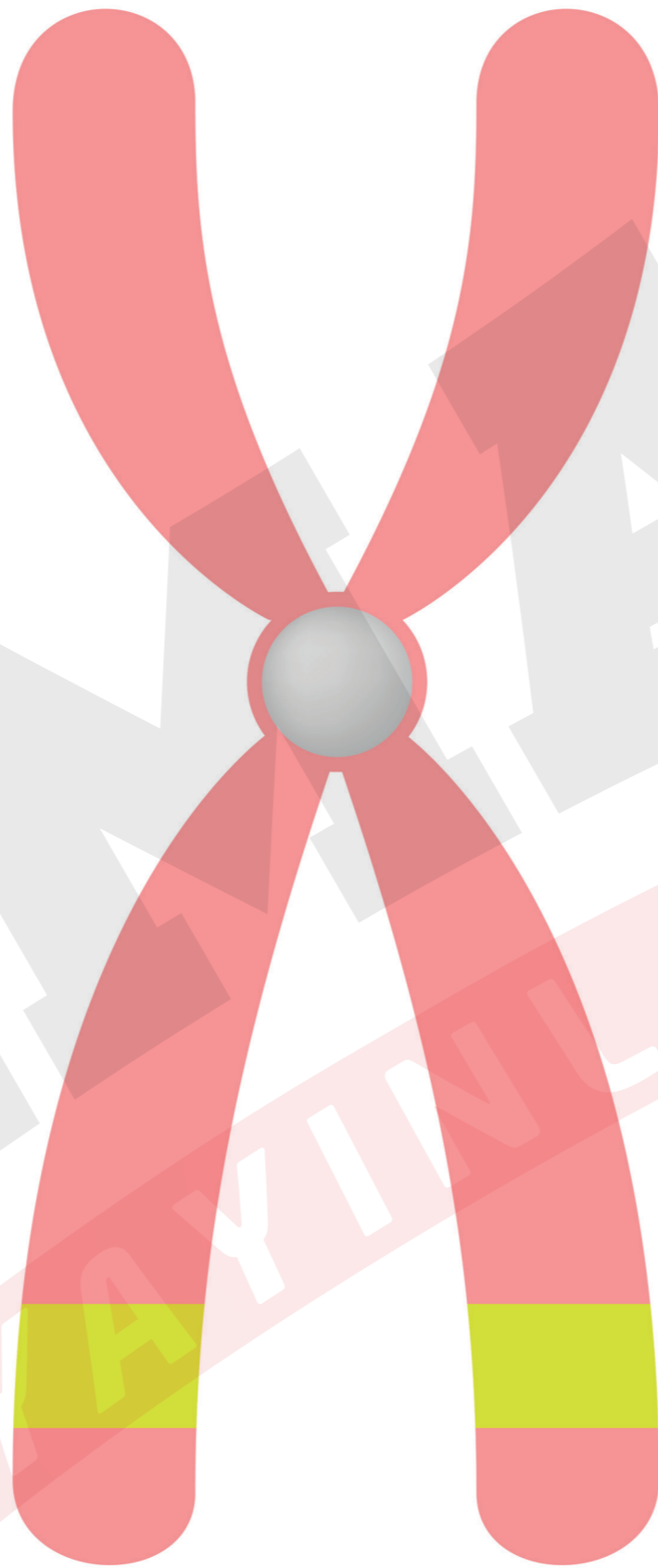
GENETİK İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

- **Homozigot:** Alel genlerin aynı olmasıdır.
- **Heterozigot:** Alel genlerin farklı olmasıdır.
- **Genotip:** Bir canlının sahip olduğu genlerin tamamına denir.
- **Fenotip:** Bir canlının genotipine bağlı olarak ortaya çıkan dış görünüşüdür.
- **Bağımsız gen:** Farklı karakterlere etki eden genlerin farklı kromozomlar üzerinde bulunmasına denir.
- **Bağlı gen:** Farklı karakterlere etki eden genlerin aynı kromozom üzerinde bulunmasına denir.

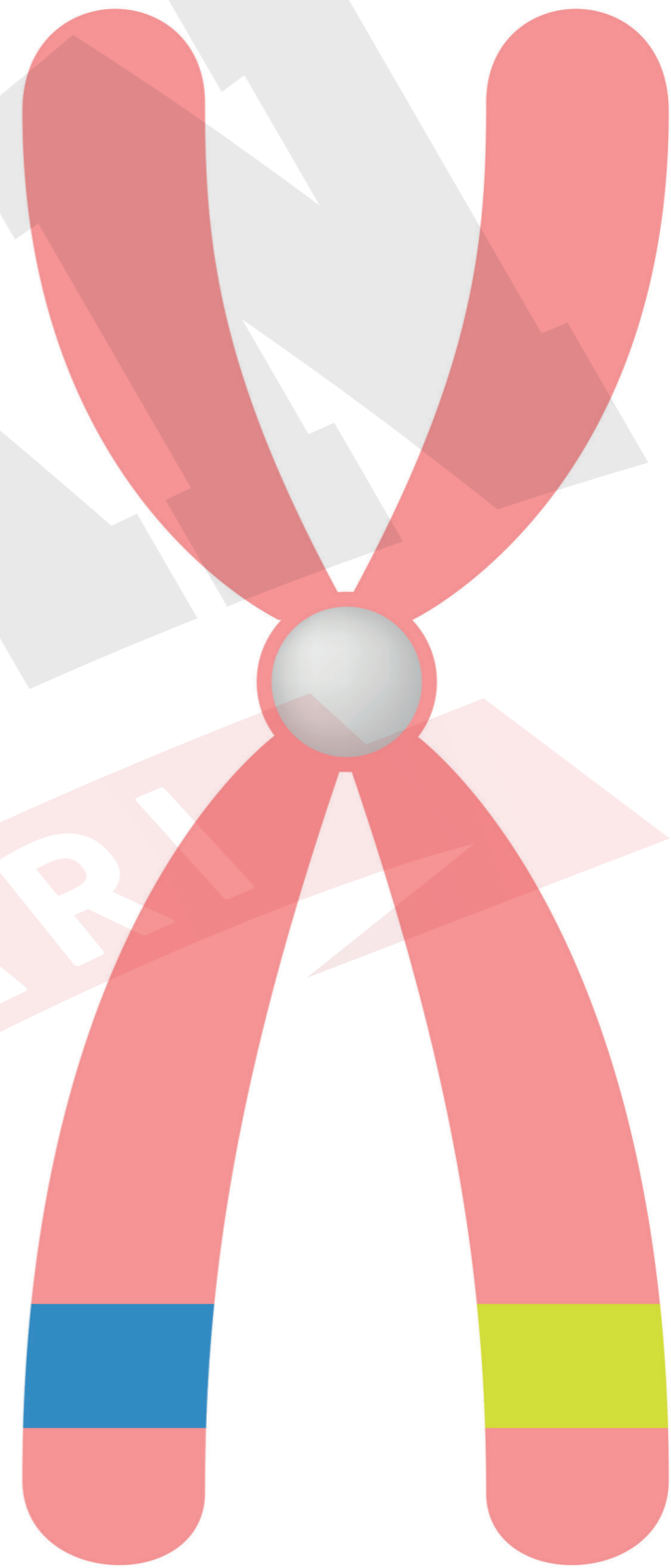

Homozigot

Homozigot

Heterozigot

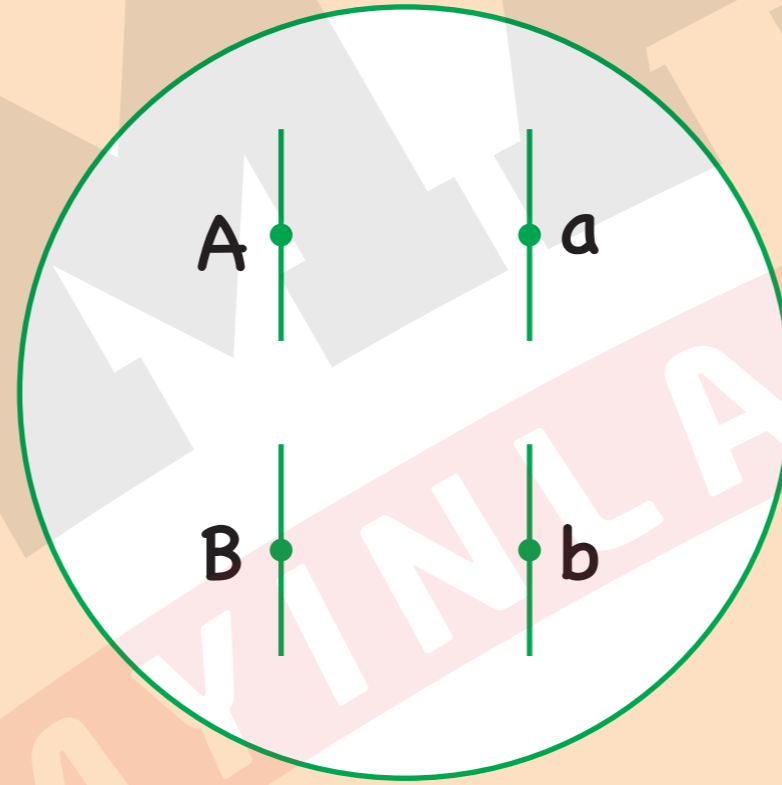

GAMET ÇEŞİDİ HESAPLANMASI

- Gamet çeşidi 2^n formülü ile hesaplanır.
- Bağımsız genler ve bağılı genlerde gamet çeşidi hesaplanması ile ilgili dikkat edilmesi gereken hususlar vardır.

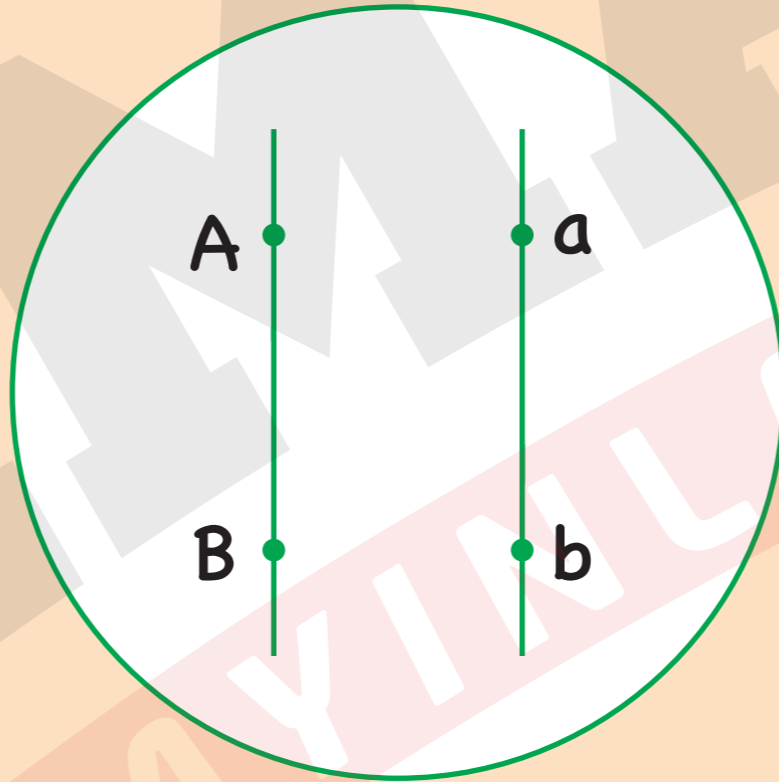
BAĞIMSIZ GEN

AaBb

BAĞLI GEN

AaBb

Örnek:

- AaBbDdEe genotipli bir bireye ilişkin aşağıdaki soruları çözünüz. (A ve B genleri bağlıdır.)
- 1) Kromozom üzerindeki konumlarını gösteriniz.
  - 2) Krossover gerçekleştiğinde ve gerçekleşmediğinde meydana gelecek gamet çeşidi sayısını hesaplayınız.
  - 3) ABdE gametinin oluşma olasılıklarını hesaplayınız.

MENDEL 'İN ÇALIŞMALARI

- Mendel neden Bezelyeleri tercih etmiştir?
- 1) Kolay yetişmesi
- 2) Hızlı büyümesi
- 3) Karakterlerin kolay gözlenmesi
- 4) Kontrol edilebilmeleri

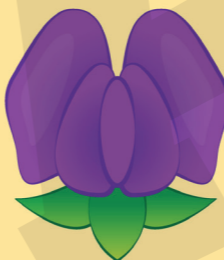

KARAKTER	BASKIN ÖZELLİK	ÇEKİNİK ÖZELLİK
Çiçek Rengi	Mor 	Beyaz
Çiçek Konumu	Yanda 	Uçta
Tohum Rengi	Sarı 	Yeşil

MONOHİBRİT ÇAPRAZLAMA

→ Bir karakter bakımından heterozigot iki bireyin çaprazlanması durumuna denir.

MONOHİBRİT
ÇAPRAZLAMA

		♂ 	
		B	b
♀ 	B	 BB	 Bb
	b	 Bb	 bb

- Mendel'in bu çalışmasının özeti
- Karakterler ata bireylerden yavru bireylere doğru genler ile geçmektedir.
- Bireyler anne ve babadan bir özelliğe etki eden aynı veya farklı genler alır.
- Anne ve babadan alınan genler farklı ise biri dominant, biri ise resesiftir.
- F1 dölünde meydana gelen bütün bireyler birbirine benzer.(Benzerlik Yasası)

→ Genlerden her biri eşit oranda birbirlerinden ayrılarak farklı iki gamete gider.
(Ayrılma Yasası)

Örnek:

Mendel bezelyeler üzerinde yaptığı çalışmalarda kalıtımın temel prensiplerini keşfetmeyi başarmıştır.

Buna göre, bezelyeler ile ilgili,

- I. taç yaprakların dişi ve erkek organları tamamen örtmesi,
- II. çeşitli özelliklere sahip olmaları,
- III. kısa sürede döl vermeleri

**özelliklerinden hangileri, bezelyelerin kendi kendine döl-
lenme yaparak saf döllerin elde edilmesini sağlayan özel-
liklerdendir?**

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I, II ve III

Örnek:

A + + a B + + b
D + + D E + + e

Genotipine sahip bir hücre normalde aşağıdaki gametlerden hangisini oluşturamaz?

A)

A + B +
D + E +

B)

A + b
D + E +

C)

a + B +
E + e

D)

a + B
D + e

E)

a + b
D + e

Örnek:

Genotip = AaBb

♀ \ ♂	K	L	M	N
K				
L				
M				
N				

Genotip = AaBb

Yukarıdaki tabloda, Mendel kuralına göre belirtilen iki sarı bezelyenin çaprazlanması sonucunda meydana gelen sarı-düz, sarı-buruşuk, yeşil-düz ve yeşil-buruşuk bezelyelerin sayıları görülmektedir.

Buna göre, bu çaprazlamada K, L, M ve N ile belirtilen gametlerin genotipleri ile ilgili olarak;

- I. MN gametlerinin döllenmesi ile aaBb genotipi oluşabilir.
- II. K, AB gameti olabilir.
- III. L, M ve N gametlerinde çekinik genler bulunur.
- IV. L gametlerinin döllenmesi ile bir karakter yönüyle baskın fenotipli bireyler oluşur.

Yargılarından doğru olanlar, aşağıdakilerden hangisinde tam olarak verilmiştir?

(Not: Sarı A, yeşile a'ye baskın; Düz B, buruşuk b'ye baskındır.)

- A) I ve II   B) II ve III   C) III ve IV
D) I, II ve IV   E) I, II, III ve IV